

NAGY ANDOR

ÚJ OKTATÁSPOLITIKAI KONCEPCIÓ ÉS AZ OKTATÓTELEVÍZIÓ

RESÜME: (Die neuen bildungspolitischen Konzeptionen und das Schulfernsehen) In seinem Vorwort analysiert der Verfasser die gegenwärtige bildungspolitische Lage und stellt die neuen Konzepte des Ministeriums vor. Er weist auf die Rolle des ungarischen Schulfernsehens im Rahmen der Reformen hin bzw. auf die damit verbundene Funktionsänderung (die auch durch eine Änderung des Namens angedeutet wurde.

Danach erörtert er die Konsequenzen, die sich aus den neuen Unterrichtskonzeptionen hinsichtlich der Lehrerausbildung ergeben.

Abschließend stellt der Verfasser, der über eine beinahe 30 jährige Forschungserfahrung verfügt, die Möglichkeiten des ungarischen Schulfernsehens bei der Durchführung dieser Konzepte dar.

Világunkról, amelyben élünk

Válságtól terhes korunkban, a kibontakozás lehetőségeit keresve, egyre több szó esik a közoktatásunk megújulásának szükségességéről. Az Országos Oktatáskutató Intézettől a Művelődési és Közoktatási Minisztériumig, az Országos Közoktatási Intézettől a tanszéki kutató helyekig keresik a társadalmunk egészére ható, jövőnk formáló, modellértékű oktatáspolitikai megoldások hazai átültetésének lehetőségeit. Számos összevetést tesznek kutatóink, amelyek sajnálatosan a mi viszonyainkat, feltételrendszerünket a legfejlettebb állapotú országok közoktatásához mérik. Így a differencia még jelentősebbnek, a válsághelyzet még problematikusabbnak tűnik.

A Nyugat-Európához történő felzárkózás, avagy a még hangzatosabb Európához felépítése a mi esetünkben csupán retorikai fordulatnak, hangzatos frázisnak tűnik, aminek tartalmát már most is elkoptatottnak érezzük. Demokratikus átalakulásunk se mentes sajnos a jelszavaktól. Tetszetős megállapítások, vezényszavak, jelmondatok fogalmazódnak meg főleg a magyar gazdaság átalakulásával kapcsolatban, de sajnálatos módon lényegesen kevesebb szó illeti a kultúrát, annak hiányosságait. Meggyőződésünk pedig, hogy társadalmunk kulturális szintjének emelése, a

kultúra értékteremtő erejének elismerése, az értelmiségi státusz jelentőségének visszaállítása nélkül jelentős pozitív változás nem képzelhető el.

Egyet kell érteni *dr. Kelemen Elemér* kandidátussal, aki szerint "A rendszer-váltás szakítást követel a nem termelő szféra eddig követett szűk markú megítélésével és a maradékelv alapján történt fokozatos elsorvasztásának gyakorlatával, de az oktatás állami monopóliumával, az intézményes nevelés cél- és eszközrendszerének ideologikus tartalmú etatista kisajátításával is.

A magyar közoktatás kritikus helyzete, felhalmozódott hiányai már-már működőképességét veszélyeztetik, a belső – szakmai és morális – tartalékai kimerüléssel vannak. A válság felszámolásához átfogó és valóságos reformra van szükség."

Közoktatásunk válsághelyzete egyértelmű. Lemaradásunk nem csupán a fejlett nyugati országokhoz képest érzékelhető. Gondokat okoz az általános iskola rendszere, amely sokak szerint betöltötte történelmi küldetését. Szakmunkásképzésünk évek óta halmozza a problémákat, főleg az általános műveltség fejlesztő szerepének szerény volta miatt.

A középfokú szakmunkásképzés zsákutcás jellege szintén közismert. Az sem vitatható, hogy a felsőoktatási végzettséggel rendelkezők aránya sürgős változtatást kíván. Az idegen nyelv tanításunk, ill. – tudásunk gondjai jelenünkben izzottak fel igazán, amikor az orosz nyelv oktatásának kötelező jellege megszűnt. Személyi feltételek nélkül hiába a kapott lehetőség!

Az új vizsgarendszer megvalósulása nélkül nem várható jelentős változás az általános képzésben. Az érettségirendszer reformja nélkül lehetetlen a felvételi nélküli felsőoktatási beiskolázás....

Az oktatásunkban kimutatható eredménytelenség arra ösztönözte a kutatók egy részét, hogy mondjunk búcsút a nevelőiskola koncepcióinak. Törekedjünk inkább arra, hogy az iskola az ún. alapfunkcióinak tegyen eleget: Tanítsa meg a leg-alapvetőbb ismereteket, fejlesszen készségeket, képességeket, alapozza meg a permanens művelődést megfelelő motivációs bázis kiépítésével, a tanuláshoz, művelődéshez szükséges feltételrendszer megismertetésével.

Az iskola – vallják számosan – nem vállalhat többet magára! A nevelés feladatait alapvetően a családnak kell megoldania. Nem tűrhető tovább a szülők nélkül felnövő nemzedékek egyszerű tudomásulvétele.

A 80-as évek végén e témában zajló vita a hazánkban kialakult új helyzettel is magyarázható. A korábbi munkaerőhiánnyal szemben reális munkanélküliség joggal adja meg annak lehetőségét, hogy a gyermekes édesanyák részmunkaidőt vállal-

va több időt tudjanak fordítani a nevelésre. Ez esetben természetesen az apáknak annyit kell keresni, hogy eltarthassák családjukat.

Oktatótelevízió a reformfolyamatokban

Az 1961-es iskolareform által létrejött a Magyar Iskolatelevízió közel negyedszázadon át segítette a közoktatás fejlődését, szolgálta az esélyegyenlőség megvalósulását, az iskolai demokratizálódás folyamatát, a megújuló reformokat.

Előbb mintául szolgált az "üvegtanító" a pedagógusok számára, majd az iskolatelevíziós órák szolgáltak modell-értékkel akkor is, amikor az oktatóknak mindez szándékában sem állt. A 60-as évek közepén valóságos csodaként hatott a tantermekben képernyőkre figyelő tanulócsoporthoz, amely igen hamar szokott hozzá az újhoz, fogadta be az iskolatelevízió népszerűvé vált tanítóit, tanárait. Ki hitte volna, bármilyen kiváló fantáziával rendelkezve is, hogy a budapesti stúdiókban szereplő televíziós pedagógus kérdéseire felelnek az egri, nyíregyházi, a soproni, a pécsi ... gyerekek.

A művelődési tárca akkori irányítói is örömmel nyugtázták, hogy az iskolatelevízió műsorainak rendszeres felhasználói nagyon sokat tesznek az oktató-nevelő munka megújításáért, erjesztői iskoláikban az újnak, ők lettek később a pedagógiai kísérletek elindítói. Pozitív hatása volt az iskolatelevízió vezetői által kezdeményezett (alkotók és felhasználók számára létrehozott) tanácskozássoknak, tapasztalatcseréknek is. A műsorok szerkesztői, rendezői sokat tanulhattak a gyakorló pedagógusoktól, az iskolatelevízióval tudományosan is foglalkozó kutatóktól, értékes javaslataikat a következő műsorok készítésekor máris hasznosíthatták. Jó szolgálatot tettek az iskolatelevíziós bázisiskolák, melyekben szintén sok-sok értékes tapasztalat halmozódott fel. Ezekben az intézményekben az iskolatelevíziós alkotók maguk próbálhatták ki az általuk készített műsorok beépítését a nevelő-oktató munka folyamatába. Kamatozott a tanítóknak, tanároknak is a sok-sok egymásnak átadott javaslat, kritikai észrevétel az iskolatelevíziós műsorok tudatos felhasználásával kapcsolatban.

1966-tól hazánkban már nemzetközi tanácskozásokat rendezett az iskolatelevízió az egri tanárképző főiskola neveléstudományi tanszékének közreműködésével, amelyek lehetővé tették a világra való kitekintést éppen úgy, mint a műsoraink külföldi megmértetését. Ezek a rendszeressé vált, jól szervezett konferenciák – amelyek mind máig két évenként Egerben kerülnek megrendezésre – erősítették hitünket az új médiákban, hozzájárultak oktatásunk tartalmának, metodikájának megújításához.

Az iskolatelevízió kezdeményezte azt is, hogy országos mozgalom támogassa a magyar oktatásügyet azzal, hogy "Televíziót minden iskolának!" jelszóval mozgósítottak intézményeket, üzemeket, termelőszövetkezeteket, hogy vásároljanak készülékeket azoknak az iskoláknak, amelyeknek erre nem volt anyagi lehetőségük.

A 70-es évekre nyilvánvalóvá vált az is, hogy az iskolatelevízió azon településeken van a legnagyobb sikere, amelyek szerényebb körülmények között élnek, dolgoznak. Saját tapasztalataink is azt igazolták, hogy amíg a budapesti pedagógusok jelentős része csak bírálta – olykor kellő ismerettel se rendelkezve – az iskolatelevíziós adásokat, vidéki városainkban, falvainkban, de főleg tanyáinkon való ságos ünnepet jelentett a képernyőkön megjelenő sajátos embléma, a hamar közkedvelté vált a kiválóan motiváló szignál. Gyermekeink a legkorszerűbb módszerekkel, eszközökkel rendelkező televíziós tanártól élményszerűen nyerhettek ismereteket, amelyek tartósnak bizonyultak.

A pedagógiai folyamatba jól beépültek az iskolatelevízió által megrendezett országos tanulmányi versenyek, a kamerák előtt folyó tantárgyi vetélkedők. Hasonló sikere volt az egyetemi felvételi előkészítőnek, az eredményes írásbeli feladatok közvetítésének is.

A 80-as években a tantárgyi műsorok tartalmi átalakításának lehettünk tanúi. A tantervi csomópontok helyett egyre inkább olyan műsorokkal találkozhattunk, amelyek az iskolai ismeretszerzés folyamatát igyekeztek szélesíteni, újabb tartalmak közvetítésével. A jelenünkben is népszerű ún. Hármass csatorna jó példája annak, hogyan lehet egy-egy képernyőre termelt izgalmas, érdekes témát közérhetően gyermekközelségbe hozni a televíziós technika segítségével.

Az idegen nyelvi adások rendszeres felhasználói szintén elégedetten nyilatkoztak a Magyar Televízió által nyert lehetőségekről. Az amerikai angol nyelvet tanulni vágyók számára a Sesame Street, illetve a németül tanulóknak a Spielt mit! című sorozat nemcsak az iskolákban tanulóknak jelent jól hasznosítható televíziós műsort, de az angol, ill. német nyelvet tanul, ill. tudó felnőtteknek is, sőt jelenünkben jó szolgálatot tesz az orosz szakosok átképzésében résztvevő tanároknak.

Az iskolatelevízió az említett tantárgyakhoz kapcsolódó oktatótevékenysége mellett sok segítséget adott a múltban az osztályfőnöki nevelőmunkához is. Színesítette, élményszerűbbé tette az órákat, ötleteket adott egy-egy kényesebb, igényesebb téma szakszerű feldolgozásához.

Jól szolgálta az iskolatelevízió a szülők pedagógiai, pszichológiai, nevelésszociológiai kulturáltságának fejlesztését is. Előbb hosszú éveken át jelentette meg a

képernyőkön a szülőket a nevelőkkel együtt, közvetítve közös gondjaikat, azok megoldását.

A "Szülők – nevelők egymásközt" című sorozatot a ma egyik legnépszerűbb, fő műsoridőben vetített "Családi kör" c. sorozat váltotta fel. A Családi kör pedagógiai hasznát a SZOT Központi Iskolán tanuló pedagógia szakos hallgatók körében végzett vizsgálatok alapján tudtuk pontosan regisztrálni. Tapasztalataink azt is igazolják, hogy azok az osztályfőnökök, akik rendszeresen tartják kapcsolataikat a szülőkkel, igen hálásak a televíziónak ezért a sorozatért. Megkülönböztetett érdeklődéssel fordulnak a szülők a mindig aktuális témát feldolgozó műsorok iránt. Ez az érdeklődés az évek során csak erősödött. Ennek felismerése vezetett bennünket akkor, amikor 1980-ban elindítottuk útjára a Heves megyei kezdeményezésből országos mozgalommá szélesedett Családi kör Klubok szervezését. A Hazafias Népfront Országos Tanácsa által felkarolt mozgalom jól biztosította a szülők nevelését célzó televíziós műsorok utóéletét. Egy-egy klubfoglalkozáson a szülők szívesen mondták el véleményüket az adott témával kapcsolatban. Vitakoztak, érveltek, ha kell, elmondták saját tapasztalataikat, és konkrét konklúziókat fogalmaztak meg a látottakkal, hallottakkal kapcsolatban.

A klubvezetők jól hasznosítható segítséget kaptak az iskolatelevíziótól. Minden műsorral kapcsolatban megkapták a szinopszist és a forgatókönyvet az adás időpontjával együtt. Ezen túl, éveken át tapasztalatcserejellegű megbeszélésre hívták meg a klubvezetőket, melyekről nyomtatott jegyzőkönyv is készült. Előbb a televízió volt a tapasztalatcserek házigazdája, később ezt a szerepet a Hazafias Népfront Országos Tanácsa vette át.

A Családi kör műsorsorozat mellett nagy népszerűségnek örvendett az iskolatelevízió Családi vasárnap c. sorozata is. Az indirekt pedagógiai hatás ez esetben kézzelfogható. Utánzásra érdemes családmodelleket láthattunk a képernyőn vasárnaponként. Olyan pozitív példák jelentek meg a nézők előtt, amelyek a családokat, közösségeket bomlasztó világunkban iránytűk lehetnének. A családi miliók bemutatása eleve hatott. Az új és újabb arcok megjelenése, a szakértők véleményének meghallgatása ... élményszerű ismeretszerzést jelentett.

A Magyar Iskolatelevízió a pedagógusok továbbképzését direkt úton is szolgálja kívánata kezdettől fogva. Előbb "Hogyan tanítok televízióval?" c. sorozattal jelentkezve segítette a módszeres alkalmazás eredményesebbé tételét, majd egyéb, pedagógusokat foglalkoztató témákat dolgoztak fel. Jelenleg a "Csengetés" c. sorozat kelt megérdemelt érdeklődést pedagógusaink körében.

Megszoktuk már azt is, hogy az iskolai munka országos tanévnyitója a képernyőkön jelenik meg. Miniszterünk a televízió segítségével indítja útjára az új tanévet, szólva lehetőségeinkről, feladatainkról, gondjainkról, tette serkenteni akarva a pedagógusok, a tanulók, a szülők nagy-nagy seregét.

A Magyar Iskolatelevízió tevékenységének vázlatos bemutatása nem lenne teljességre törekvő, ha legalább utalásszerű megállapítást nem tennénk a jelen belső változásaira.

Tényként kell megállapítani, hogy ma már lényegesen szerényebb műsoridő szolgálja az iskolatelevízió lehetőségeit. Az intézmény átalakult funkcióban és nevében egyaránt. Az ITV-Stúdió keretei között tulajdonképpen televíziós ismeretterjesztés folyik célzott közönség számára. A műsorsorozatok azonban továbbra is a nevelő-oktató munka hatékonyabbá válását kívánják szolgálni. Ezért szólnak nevelőkhöz, neveltekhez, szülőkhöz.

Az új közoktatási koncepció és a tanárképzés

Valljuk, hogy minden jelentősebb koncepcióváltás, ill. iskolareform a pedagógusképzésbeli változással kell járjon. A korábbi kudarcainkat is részben azzal magyarázzuk, hogy e fenti elvet nem vették figyelembe az arra leginkább illetékesek.

A Művelődési Minisztérium koncepciójában megfogalmazott alapvető változtatás a korábbi 8+4-es struktúráról a 4+8-asra való áttérés, ami a 40-es évek első felében még jellemző volt hazánk közoktatásában. A négy elemi iskolai alapozó szakasz funkciója tulajdonképpen változatlan marad az új koncepcióban is, de a jelenlegi felső tagozat a jövőben a középiskola alsó 4 osztályának felelne meg. Ennek alapján a tanítóképzők feladata nem változik, de a tanárképző főiskolák képzése egyetemi szintű kell legyen. A 4-ről 8 osztályos középfokú képzésre való áttérés jelentős fordulatot hoz magával. Lényegesen módosul a tantervi anyag mennyisége és minősége is.

Az ún. országos alaptanterv (core curriculum) szabályozza az oktatás tartalmát, amely a legfontosabb ismereteket sűríti magában, módot adva a pedagógusok önállóságának a helyi igények, lehetőségek figyelembevételével. Az új tantervben alapvető célkitűzésként megfogalmazott gondolatokkal messzemenőkéig egyet kell érteni, miszerint "a társadalmi, a természeti és a technikai környezetben, valamint a művészetek világában való eligazodás és a környezet alakításában való aktív, cselekvő részvétel igényének és képességeinek fejlesztése, a kreatív és kooperatív beállítódás és magatartás alakítása".

Olvasható az is az új koncepciót tartalmazó tervezetben, hogy az ismeretközvetítő iskolát az értékközvetítő, képességfejlesztő iskola kell, hogy felváltsa.

Az új típusú tanterv megvalósítását ún. alternatív programok, ill. tankönyvek szolgálják majd. Mindezeket meg kell ismerni mind a tanárjelölteknek, mind a gyakorló pedagógusoknak ahhoz, hogy élni tudjanak a kapott lehetőségekkel.

Megnyugtató változtatási elgondolás az is, hogy az országos alaptanterv követelményeire egységes értékelési és vizsgarendszer épül, amely a tanulói teljesítmény objektívebb értékelését teszi lehetővé (ún. kompetenciavizsga, konvertálható érettségi, amely már felsőoktatási felvételre is jogosít).

A korábbi, meglehetősen merev tantervi követelményeket, amelyek állandó sietségre, tanításra és nem megtanításra ösztönözték a pedagógusokat, az eddiginél lényegesebb objektívebb mércével mérő vizsgarendszer váltja fel a jövőben, amely már nem az adott szaktárgyak tanárait tételezi fel, hanem külső vizsgáztatókkal, vizsgabizottságokkal számol. Az új koncepció a teljesítményképes tudás, a képességfejlesztés mellett voksol, abból az alapállásból táplálkozik, miszerint nem a "bemenet" a lényeges, de sokkal inkább a "kimenet".

A koncepcióban jelentős szerepet kap a tanulói teljes személyiségfejlesztés programja. Örvendetes számukra, hogy az értelmi neveléssel egyenragúnak tekinti az erkölcsit és az érzelmi nevelést, valamint a manualitás fejlesztését.

A korábbiakkal ellentétben hirdeti meg az iskolai nevelőmunka vonatkozásában a világnézeti és politikai pluralizmust (tűrőképesség, együttérzés stb.). Utasításként fogalmazódott meg a koncepcióban, hogy "az iskolai oktatást óvjuk a direkt és egyoldalú ideológiai és politikai hatásoktól, a közvetítendő értékek rendje a nemzeti és a helyi társadalmi konszenzushoz igazodjék. Ebben az összefüggésben kell kezelni a különböző gyermek- és ifjúsági mozgalmak és más iskolai és iskolán kívüli nevelési tényezők hatását, befolyását a nyitottabb, demokratikusabb nevelési gyakorlat érdekében. Ennek alapja ... a pedagógiaiilag átgondolt és a kölcsönös felelőségen alapuló munkamegosztás lehet".

Az ún. alternatív világnézeti nevelés — a több mint 4 évtizedes múltunkat vizsgálva — tőlünk teljesen idegen volt. A Nevelési-oktatási tervünk mindmáig érvényes alapidokumentumunk, egyetlen világnézetet ismer el tudományosnak, amely az ateizmus szellemében fogant. Miután a jövőben a hitoktatók is helyet kérnek az órarendben, ill. a tanári szobákban, iskolai jelenlétük természetessé válik, a létező tantervtől teljesen idegen helyzet alakul ki. Mindez sürgős változtatást tesz szükségessé a pedagógusképzésben is. Az elmúlt évi nevelélméleti előadás az idén már nem ismételtető meg!

Az új koncepció természetesen már számol az állami iskolák mellett az egyházi és magánintézményekkel is, amelyek sajátos versenyhelyzetet is eredményeznek, számos változásnak válnak forrásaivá.

Tekintettel arra, hogy a reform központi alakjának a pedagógust tekinti a koncepció, kulcskérdésként foglalkozik az eddig jószérével csak deklarált társadalmi és anyagi megbecsüléssel. A közoktatási reform előfeltételének tekinti a pedagógusok szakértelmének állandó növelését, a képzés, továbbképzés, a szakmai tanácsadás és a szolgáltatások fejlesztését.

A pedagógusok önállósága, a sokat hangoztatott tanszabadság, a módszertani sokszínűség ... bevezetése csak jól képzett pedagógusoknak jelentenek valamit is. Éppen ezért kellene sürgősen visszaállítani a pedagóguspálya becsületét. Jó lenne a pedagógusképzésben csupa olyan jelölttel találkozni, aki messze kimagaslott teljes személyiséggel, képességeivel középiskolai osztálytársai közül. Jó lenne mielőbb emelni a képzés színvonalát, időtartamát a főiskolai tanárképzésben. Szívből reméljük, hogy a jövőben tanári diplomát csak az kaphat, aki érdemes e hivatás gyakorlására.

A koncepció magától értetődőnek tartja a közoktatás reformja érdekében a pedagógusképzés átfogó tartalmi és szervezeti megújítását, a képző intézményekhez kapcsolódó permanens továbbképzés megvalósulását. A koncepció kialakítója, dr. Kelemen Elemér úgy véli, hogy "a pedagógusképzés tartalmi és szervezeti reformjával összekapcsoltan kialakítható a képzési- továbbképzési, a kutatási-fejlesztési, a szakmai felügyeleti-ellenőrző, a tanácsadói-szolgáltató és az információs feladatokat egységes elvek alapján ellátó regionális pedagógiai intézetek differenciált és rugalmas rendszere és szervezete — a megyei pedagógiai intézetek fokozatos integrációja révén."

Az oktatótelevízió lehetőségei, feladatai és az új koncepció

Az 1992-re meghirdetett felzárkózás programja új szemléletet követel. Arra sarkall, hogy kitekintsünk Európába, átvegyünk értékes tapasztalatokat. Az összehasonlító pedagógia virágkorát éli, kell, hogy élje. A japán csoda kezdete az volt, hogy a legértékesebb fiaikat szétküldték a nagyvilágba magnóval és fényképezőgéppel, hogy gyűjtsenek össze mindent, ami majdan otthon is felhasználható. Mondják, hogy az ún. Kodály-módszert is úgy honosították meg, hogy lassan Japánba kell mennünk további tanulmányozására! Nekünk legalább szomszédainkra, a nyugat-európai országok iskoláira kellene rálátnunk. .

Az előzőekben már utaltunk arra, hogy a Magyar Iskolatelevízió az 1960-as évek reformjának volt szülője, amely végigélte a reformokat, és folyamatosan alakult át Iskolatelevízió-Stúdiummá. Az eltelt 26 év alatt nagykorúvá lett média új dimenziókkal gazdagodva nagy népszerűségnek örvend. Ott található ma már minden intézményben, sok-sok teremben, számos helyen a videomagnó társaságában. Felhasználhatósága szempontjából jelentős a változás. Nem kell a video jóvoltából az iskolai órarendhez alkalmazkodni. Ott és akkor építi be a pedagógus a műsort vagy annak egy részét a nevelő-oktató munka folyamatába, ahol és amikor szükségesnek ítéli meg. Egy-egy képet megállíthat, egy-egy részletet megismételhet. Minden olyan lehetőség, amelyről korábban csak vágyakozhatott a fantáziával megáldott pedagógus, sokkal inkább adott, mint eddig bármikor. S e folyamat remélhetőleg tovább növeli a feltételrendszert, hisz a megtorpanás végzetes lehet.

Magától értetődő lehetőség, hogy az oktatótelevízió felhasználásával olyan távoktatást valósítsunk meg nemzeti programként, mint számos fejlett országban. A nálunk kudarcot vallott "Mindenkori Iskolája" tanulságai alapján, lényegesen jobb feltételek között, újraéleszthető lenne. Jól szolgálná az idegen nyelvet tanulni akarók elgondolását éppen úgy, mint a számítástechnika elterjesztését, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányának lényeges módosítását ... A távoktatás módot adna a felnőttoktatásra, az átképzésre is.

A tanterekben már megszokottá vált média képernyőjén az alternatív programok is megjelenhetnének. Változatosságot, élményt nyújtana a televízióhoz szokott, audio-vizuális kultúrával együtt nevelkedett gyerekeknek a nevelés-oktatás folyamatába beépített, az oktatótelevízió magnótárát tudatosan felhasználó pedagógus.

A televízió, ill. a video elsősorban a megtanítást szolgálhatná az iskolákban. Segítené a motiválást, a szemléletes ismeretátadást, a megerősítést, a gyakorlást, sőt az ellenőrzést-értékelést is. Ugyanakkor mint lehetőséggel élni lehetne, hogy túl a tantervi anyagon olyan ismereteket kaphassanak a televízió segítségével a tanulók, amelyek jól egészítenék ki tudásukat, fejlesztenék képességeiket.

Az oktatótelevízió jól szolgálta eddig is a hátrányos helyzetből adódó problémák megoldását, azonos szinten adva az ismereteket, a legeldugottabb tanyavilágba is eljutnak a műsorai. Ezt a lehetőséget a továbbiakban is ki kell használni, hiszen semmi mással nem érhető a hatása.

A tehetségfejlesztésnek is megvannak az oktatótelevíziós hagyományai. A játékos szellemi vetélkedőtől a sportversenyekig, az öntevékeny művészeti csoportok

bemutatóitól kiváló művészeink produkcióival való megismertetésükig igen-igen széles a skála.

A pedagógusok továbbképzésének is rendkívül jól alkalmazható eszköze lehetne az oktatótelevízió. A hazai, sőt a legjobb külföldi szakemberek kaphatnának továbbképző szerepet a képernyőkön. A pedagógusokat nem kellene utaztatni, helyettesíteni, nem járna anyagi áldozattal, ha az oktatótelevízió felvállalná e funkciót. Sokat tehetne a tévé annak érdekében is, hogy a világban megjelenő, itthon is jól alkalmazható oktatási, nevelési módszerek, eszközök ismertek legyenek számunkra. Jelenünk például a Gordon-teszt felfedezésétől hangos nálunk. A pszichológusok azt az Amerikában megjelent kötetet tekintik legfőbb forrásnak, amelynek eredetije több mint 15 évet várt, hogy magyar nyelvre átültessék. Az oktatótelevízió segítségével lehetőség nyílna a hasonló adaptálható újdonságok megismerésére.

A szülők nevelésének továbbra is egyik legjobb eszközét látjuk az oktatótelevízióban. A képernyőn megjelenő nevelési helyzetek és azok megoldása, a szakértők véleményének ismertetése, a nézők véleményének kikérése, figyelembe vétele stb. jelentősen járulnak hozzá a szülők képzettségének, pedagógiai kulturáltságának emeléséhez.

A továbbiakban szerencsésnek tartanánk e vállalkozások korában, hogy az oktatótelevízió irányítója a választék szélesítéséhez olyan szakértői csoportot, tanácsadó testületet hozzon létre, amelynek tagjai között szponzorok is lennének.

* * *

Az új oktatási koncepció értelmében az iskola olyan művelődési intézmény, amelyben a főszerepet a pedagógus játssza, de fontos feltétel a korszerű felszereltség is. A pedagógusképzés és -továbbképzés éppen ezért központi helyet kell, hogy betöltsön a jövőben, mint ahogy nem tűrhető a maradék-elvre való hivatkozásból adódó szemlélet, ami számos iskolában az eszközpark előregedését, visszafejlődését eredményezte.

A közel három évtizedes oktatótelevíziós kutatással kapcsolatos tapasztalataink igazolják, hogy a világon mindenütt, így hazánkban is szinte nélkülözhetetlen eszközzé vált a televízió iskoláinkban, bár a tudatos, rendszeres felhasználással számos helyen még adósak.

Glatz Ferenc volt miniszter a sokat idézett 1989-es országos tanévnyitón többek között a következőket mondta: "a kultúrpolitika tengelyébe az oktatást kell

állítani ... mert a modern társadalmak legnagyobb közösségalkító és mozgósító ereje az oktatás, a szervezett képzés és műveltségátadás fóruma, a társadalmat összetartó eszmények kiformálója ... Az új kultúrpolitika ezért kívánta felülvizsgálni művelődési, oktatási rendszerünk egészét, és ezért kívánt az oktatásnak és általában a kultúrának anyagilag, erkölcsileg is kiemelt helyet kivívni a magyar politikai gondolkodásban."

E koncepciót, annak helyességét alig vitatja bárki. Most már a megvalósuláson a sor, amely valamennyiünk közös ügye kell legyen. Így a legnagyobb tömeghatású médiumnak, az oktatótelevízióknak is.

IRODALOM

- Balogh Lászlóné: Az érettségi vizsga korszerűsítése. Köznevelés 1990. 2. 10.
- Báthory Zoltán: Nemzeti alaptanterv készül. Köznevelés 1989. 41. 9.
- Bókay Antal: Egyetem és közoktatás. Köznevelés 1989. 42. 3.
- Erős Ilona: Egy amerikai iskolában. Köznevelés. 1989. 42. 22.
- Fábián Zoltán (szerk.): Új modellek a pedagógusképzésben. Tankönyvkiadó Bp., 1989.
- Forray—Hegedűs: Többféle kultúrára támaszkodó nevelés. Köznevelés. 1992. 2. 4.
- Glatz Ferenc: Kultúrpolitika, oktatási rendszer. Magyar Hírlap, 1989. szeptember 16. 7.
- Germánné—Sörös Erzsébet: Megújul az úttörőszövetség. Köznevelés. 1989. 43. 11.
- Gáspár László: Milyen középiskolát akarunk? Köznevelés. 1989. 38. 18.
- Gyapai Gábor: A budapesti Evangélikus Gimnázium pedagógiai tervei. Köznevelés. 1989. 43. 8.
- Hódi Gyuláné: A pedagógus hitele. Köznevelés. 1990. 2. 7.
- Hoffmann Rózsa: Szakközépiskoláról és gimnáziumról — az érettségi kapcsán — Köznevelés. 1990. 1. 6.
- Hoffmann Rózsa: Egy új iskolatípus: az általános középiskola. Köznevelés. 1989. 38. 3.
- Horváth Gabriella: A pedagógus személyisége. Köznevelés. 1989. 41. 10.
- Horváth Sz. István: Hit, hagyomány, szolgálat. Köznevelés. 1989. 44. 3.

- Horváth Pál: Tanszabadság Magyarországon. Tankönyvkiadó, Bp., 1989.
- Kalapács János: A pedagógiai kutatások és a közvélemény. Köznevelés. 1989. 44. 6.
- Kelemen Elemér: Az oktatáspolitikai koncepció tézisei (kézirat) MM. Bp., 1989.
- Kovács János: Stratégiák a nevelési rendszerünk kiépítésében. Hevesi Szemle. 1989. 5. 58.
- Kozéki Béla: Az iskolai eredményesség képzelt és valós okai. Köznevelés. 1990. 2. 6.
- Kozéki Béla: Eszményterror és személyiségfejlesztés az iskolákban. Köznevelés. 1989. 41. 6.
- Kozéki Béla: Hogy hű lehessen önmagamhoz. Tankönyvkiadó, Bp., 1989.
- Ladányi Andor: A pedagógusképzés megújításáról. Köznevelés. 1989. 38. 10.
- Magassy László: Az iskolarendszer átalakításáról. Köznevelés. 1989. 36. 6.
- Miksa Lajos: Milyen vizsgarendszer legyen Magyarországon? Köznevelés. 1989. 43. 3.
- Miksa Lajos: Reform helyett fordulatot. Köznevelés. 1989. 34. 17.
- Miksa Lajos: Nyelvoktatás és átképzés. Köznevelés. 1990. 1. 7.
- Mészáros István: Pedagógusok a világnézetileg semleges iskolákban. Köznevelés. 1989. 40. 9.
- Novák Gábor: A magyarság tudatot akarjuk építeni az iskolában. Köznevelés. 1989. 4. 7.
- Novák Gábor: Vélemények a magániskoláról. Köznevelés. 1990. 1. 3.
- Szebenyi Péter: A társadalomtudományi tantárgyak helyzete az európai szocialista országokban. Köznevelés. 1989. 34. 13.
- Szenes György: A közoktatásunk mostohagyermek a szakközépiskola. Köznevelés. 1989. 40. 10.
- Szikra János: Szülők nélkül felnőtt nemzedékek. Köznevelés. 1989. 36. 10.
- Tuza Tibor: Általános iskolai záróvizsga. Köznevelés. 1989. 43. 10.
- Vajó Péter: Fakultáció és pályaválasztás világszerte. Köznevelés. 1989. 34. 15.